

LPO/LJÄ

6.6.2011

Suomen Rautatiematkustajat ry
c/o Kalevi Kämäräinen
Porokylänkatu 18
75530 NURMES

Tohmajärven yöjunaliikennettä koskenut asiakirjapyyntöne ja siihen annettu liikenne- ja viestintäministeriön päätös 14.9.2009

Liikenne- ja viestintäministeriön päätöksen uudelleen käsitteleminen

TAUSTA

Kalevi Kämäräinen Suomen Rautatiematkustajat ry:n puheenjohtajana on 12.8.2009 tilannut liikenne- ja viestintäministeriön kirjaamosta jäljennökset asiakirjoista, jotka koskevat sisämaan yöjunayhteyksistä ennen syyskuuta 2006 tehtyjä selvityksiä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 14.9.2009 tekemällään päätöksellä luovuttanut Suomen Rautatiematkustajat ry:lle sen pyytämät asiakirjat lukuun ottamatta rataosa- ja vuorokohtaisia kannattavuuslaskelmia. Päätöksen mukaan rataosakohtaiset ja vuorokohtaiset kannattavuuslaskelmat ovat salassa pidettävää aineistoa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 20 kohdan mukaan. Yhdistyksen valituksen johdosta korkein hallinto-oikeus on 2.3.2011 tekemällään päätöksellä palauttanut asian liikenne- ja viestintäministeriölle uutta käsittelemistä varten, koska ministeriön päätöstä ei ollut perusteltu hallintolain 45 §:n 1 momentissa edellytetyllä tavalla. Liikenne- ja viestintäministeriön päätös on siten lainvastainen.

PÄÄTÖS

Liikenne- ja viestintäministeriö pysyttää 14.9.2009 tehdyn päätöksen.

PERUSTELUT

Rataosa- ja vuorokohtaiset kannattavuuslaskelmat ovat VR-Yhtymä Oy:n liikesalaisuuksia. Liikesalaisuudet ovat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan perusteella salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja. Lainkohdassa liikesalaisuuksiksi rinnastetaan asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen liiketoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyys suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista.

Julkisuuslain esitöissä viitataan rikoslaissa käytettyyn yrityssalaisuuden käsitteeseen. Yrityssalaisuudella tarkoitetaan tietoa, jonka elinkeinon-

harjoittaja pitää salassa ja jonka ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa. Yrityssalaisuus voi koskea tuotteiden valmistusmenetelmiä, tuotekehitystä taikka kaupallisia, hallinnollisia ja yhteiskunnallisia tietoja. Merkitystä on myös tiedon haltijan salassapitotahdolla. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan soveltamisessa suojataan yksityisen taloudellista etua ja tarkastellaan salassapidon tarvetta liikesalaisuuden haltijan näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäministeriö on tiedustellut VR-Yhtymä Oy:n näkemystä pyydettyjen asiakirjojen luovuttamisesta. Yhtiö on vastustanut tietojen antamista ja katsonut, että tiedot ovat tosiasiallisesti salassa pidettäviä.

VR-Yhtymä Oy:llä tällä hetkellä olevat yksioikeussopimukset päättyvät kaukoliikenteessä vuoden 2019 lopussa. Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (aiemmin: Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta) ja VR-Yhtymä Oy (aiemmin: VR Osakeyhtiö) tekivät 31.10.2005 uuden sopimuskokonaisuuden, jonka mukaan HSL ostaa VR:ltä suoriteperusteiden HSL-liikenteen operoinnin ja liikenteenhoidon yleiset palvelut vuoden 2017 loppuun. Alalle pyrkivien valmistelujen liikenteen aloittamiseksi voidaan hyvin olettaa olevan käynnissä jo nyt. Tietyn rataosan aikaisempia kustannustietoja hyväksi käyttäen on mahdollista arvioida muiden osuuksien kustannusrakennetta ja hinnoittelun tasoa. Tästä voi syntyä perusteetonta etua tulevissa kilpailutilanteissa jopa muissa liikennemuodoissa. Myös linja-autoliikenne ja lentoliikenne ovat osa henkilöliikenteen liikennemarkkinaa.

Liikenne- ja viestintäministeriö tukee julkista liikennettä monin tavoin. Kaikkien liikennemuotojen tukemista koskevia päätöksiä valmisteltaessa ministeriön tietoon tulee liikesalaisuuden piiriin kuuluvaa tietoa. Vaikka VR-Yhtymä Oy on kokonaan valtion omistuksessa, kyseessä on osakeyhtiö, johon sovelletaan osakeyhtiölakia. Liikenne- ja viestintäministeriö vastaa liikennealan lainsäädännöstä kun taas VR-Yhtymä Oy:n omistajaohjaus on valtioneuvoston kanslian vastuulla. Liikenne- ja viestintäministeriön tiedossa ei ole oikeudellisia perusteita, joiden mukaan VR-Yhtymä Oy:n toimintaan pitäisi soveltaa jotain muuta erityislainsäädäntöä kuin osakeyhtiölakia. Valtio-omisteisten osakeyhtiöiden kuten myös kuntien omistamien osakeyhtiöiden erityisasemaa on purettu ja puretaan edelleen. Toisaalta ei ole edellytyksiä asettaa valtio-omisteisia osakeyhtiöitä muita osakeyhtiöitä huonompaan asemaan. Kaikkien toiminnanharjoittajien on voitava luottaa viranomaistoiminnan laillisuuteen ja siihen, että ministeriö ei perusteettomasti luovuta liikesalaisuuden sisältäviä tietoja ulkopuolisille.

Rataosa- ja vuoro-kohtaiset kannattavuuslaskelmat sisältävät yksityiskohtaista tietoa VR-Yhtymä Oy:n kustannusrakenteesta, katteista ja kannattavuudesta. Kannattavuuslaskelmien luovuttaminen ulkopuolisille ja niiden päätyminen julkisiksi tulon kautta potentiaalisten kilpailijoiden tietoon antaisi näille kilpailuetua ja olisi omiaan aiheuttamaan VR Yhtymä Oy:lle taloudellista vahinkoa.

Vaikka asiakirjajulkisuus onkin pääsääntö, on tässä tilanteessa olemassa perustelut rajoittaa asiakirjajulkisuutta julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaisesti.

Osastopäällikkö,
ylijohtaja

Minna Kivimäki

Hallitusneuvos

Pekka Kouhia

Liitteet

Valitusosoitus

Tiedoksi

Kansliapäällikkö Pursiainen
LPO:n jory